

SSE RIGA

Ārvalstu investīciju vides indekss 2015 - 2021

VĒLĒŠANU GADA IZDEVUMS

Papildus jautājumi saistībā ar investīciju vidi pēc Krievijas iebrukumu Ukrainā

Arnīs Sauka

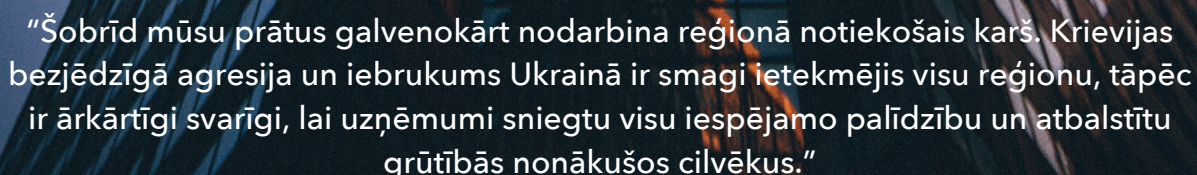

FOREIGN INVESTORS
COUNCIL IN LATVIA

Ievads

Ņemot vērā, ka sākotnējas FICIL Ārvalstu investīciju vides indeksa pētījuma intervijas notika 2021. gada nogalē, bija nepieciešams uzdot papildus jautājumus šiem pašiem investoriem 2022. gada maijā, lai noskaidrotu kā mainīgā ģeopolitiskā situācija ietekmē investīciju klimatu Latvijā. Sākotnējo interviju laikā iegūtā informācija saistībā ar investor vērtējumu politikas veidotāju darbam joprojām ir aktuāla, tomēr investor saskata jaunus izaicinājumus atsaucoties uz Krievijas iebrukumu Ukrainā.

Kā FICIL valdes priekšsēdētāja Zlata Elksniņa-Zaščiriska norādīja:

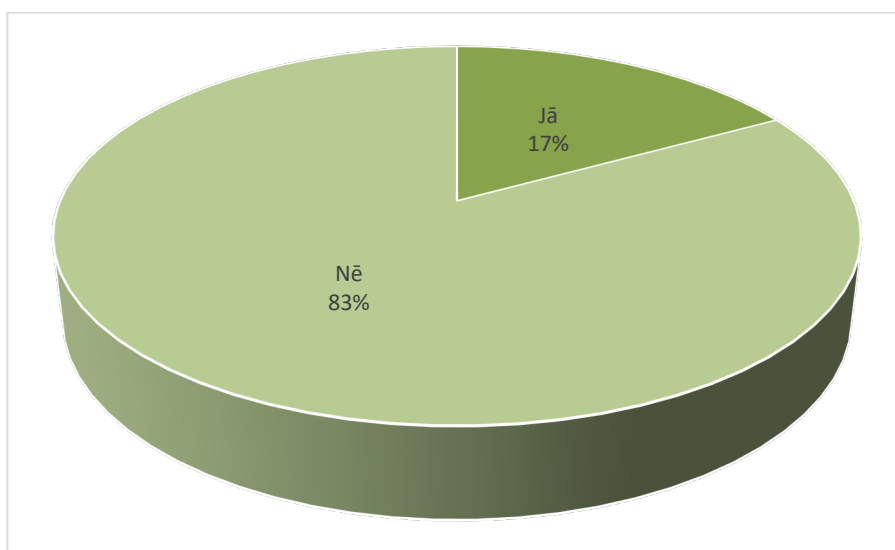
“Šobrīd mūsu prātus galvenokārt nodarbina reģionā notiekošais karš. Krievijas bezjēdzīgā agresija un iebrukums Ukrainā ir smagi ietekmējis visu reģionu, tāpēc ir ārkārtīgi svarīgi, lai uzņēmumi sniegtu visu iespējamo palīdzību un atbalstītu grūtībās nonākušos cilvēkus.”

Atsaucoties uz mainīgajiem apstākļiem, investoriem tika uzdoti trīs papildus jautājumi - vai investīciju plāni Latvijā ir mainīti, kas ir lielākie izaicinājumi šobrīd plānojot investīcijas Latvijā, kā arī jautājām par nākamās Saeimas un valdības prioritātēm.

Vairums investoru atbildēja ar “Nē” uz jautājumu par investīciju plānu izmaiņām pēdējo mēnešu laikā. Inflācija, drošības jautājumi, enerģētikas sektora neatkarība un darba spēka pieejamība bija galvenās tēmas, kas šobrīd rada izaicinājumus investoriem. Izvērtējot nākamās Saeimas un valdības prioritātes - viena tēma ņēma virsroku, vairāk kā 60% investor atbildēja, ka enerģētiskā neatkarība un atjaunojamo energoresursu attīstība ir prioritāte numur viens. Kā nozīmīgus jautājumus investor minēja arī valsts drošību, darba spēka pieejamību un visaptverošu publiskā sektora transformāciju. Ņemot vērā, ka vairāki izaicinājumi, ar kuriem saskaras valsts, ir starpnozaru līmenī - vai esošā valsts pārvaldes sistēma var efektīvi risināt problēmjautājumus ar kuriem saskaras Latvija?

Tālāk seko detalizētāk izklāstīts investor viedoklis citātu formātā, jo šis vis precīzāk iezīmē uzņēmēju viedokli un attieksmi dažādos jautājumos šobrīd.

1. Vai Jūsu uzņēmuma investīciju plāni kopš 24. februārī sāktā Krievijas kara Ukrainā ir mainījušies un, ja ir - kā?

“Mēs apturējām investīcijas, lai novērotu un labāk izvērtētu situāciju, bet nesen atsākām turpināt īstenot visas iepļānotās investīcijas. Kopumā nav lielas pārmaiņas.” (Finanšu un banku pakalpojumu uzņēmums)

“Atsevišķas investīcijas ir apturētas dēļ mūsu klientu satraukuma, bet es teiktu, ka mēs esam atkopušies un esam atpakaļ uz “trases”.” (Konsultāciju un IKT uzņēmums)

“Nē, šādi plāni nav mainījušies - turpināsim realizēt iepriekš plānotos investīciju projektus. Protams gan kara darbība, gan energoresursu izmaksu pieaugums, gan kopējā nenoteiktība ir ieviesusi zināmas korekcijas attiecībā uz plānotajiem apjomiem, bet pat neskatoties uz šīm izmaiņām investīciju projektus turpināsim.” (Pakalpojumu uzņēmums)

“Kopumā varam teikt, ka turamies pie vispārējā investīciju plāna, kāds bija paredzēts uz šo gadu. Varbūt mazliet uzmanīgāk skatāmies uz investīcijām kādos lielos komerciālos projektos, bet pavisam noteikti turpinām ieguldīties uzņēmumam svarīgajās iniciatīvās (piemēram, IT & IS infrastruktūras un drošības attīstībā). Skaidrs, ka esam atcēlušī attīstības lietas Krievijas tirgū, kā arī pagaidām uz pauzes esam uzlikušī darbus, kas attiecas uz Ukrainu. Tas attiecīgi samazina kopējo investīciju apjomu.” (Vairumtirdzniecības un mazumtirdzniecības uzņēmums)

“Nē, mūsu investīcijas vairāk ir cilvēku apmācībās, nav tiešas kapitāla investīcijas. Pagaidām pieprasījums pēc mūsu pakalpojumiem ir stabils. No makroekonomiskiem faktoriem varētu mainīties pieprasījums, vēl nevaram

paredzēt, arī varētu ietekmēt situāciju." (Profesionālu revīzijas un konsultāciju pakalpojumu uzņēmums)

"Neesam mainījuši savus plānus. Mēs esam ilgtermiņa investori un redzam sevi Latvijā arī nākotnē. Neticam, ka šobrīd ir milzīgs risks militāram uzbrukumam Latvijai no Krievijas." (Pakalpojumu uzņēmums)

"Ilgtermiņa investīciju plāni nav būtiski mainījušies, savukārt īstermiņa un vidēja termiņa ieguldījumi ir īpaši jāizvērtē un jāizsver katrs gadījums individuāli. Attiecībā uz ilgtermiņa investīcijām - tiek analizēta iespēja īrēt ražošanas platības nevis būvēt savas." (Ražošanas uzņēmums)

"Mūsu ilgtermiņa plāni nav mainījušies, bet īstermiņa investīciju/attīstības plāni iespējas tiks apturēti, jo ir problēmu sagādā piegāžu un būvniecības cenu pieaugums." (Nekustamo īpašumu uzņēmums)

"Mēs esam pilnībā pārtraukuši produkcijas piegādes uz Krieviju un Baltkrieviju, tāpēc veicām attiecīgas korekcijas ražošanas plānos un ieņēmumu prognozēs." (Konsultāciju un IKT uzņēmums)

"Mēs apturējam investīciju plānus uz dažām nedēļām, bet jau tagad esam atsākuši realizēt visu ieplānoto. Pieaugošo cenu un inflācijas dēļ piegādātāji/pārdevēji ir atturīgi sniegt ilgstoši saistošus piedāvājumus. Tas nozīmē, ka investīcijas kavēsies." (Ražošanas uzņēmums)

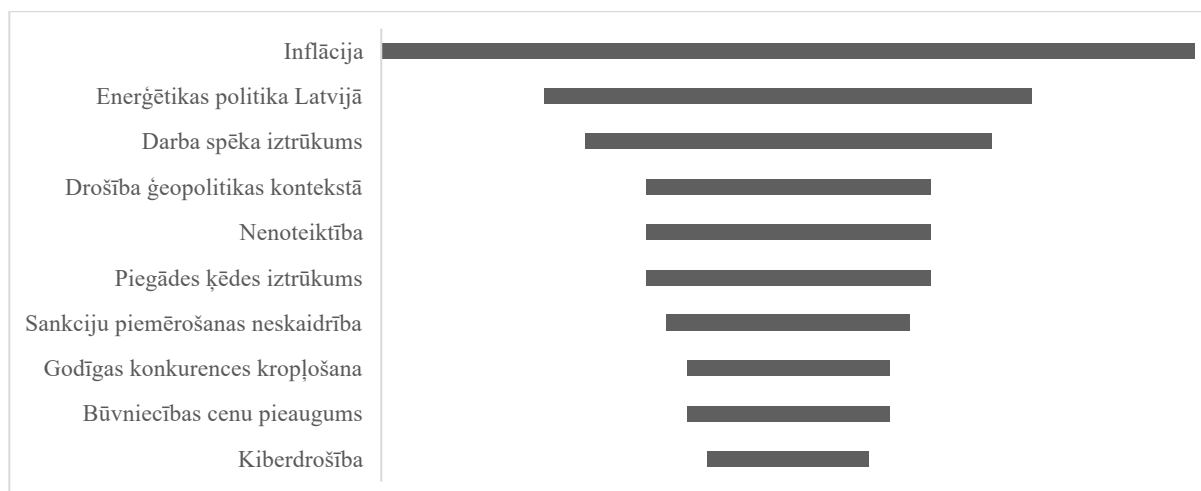
"Kopumā investīciju plāni nav mainīti. Taču jāsaprot, ka ar to realizāciju pēc kara sākuma iet grūtāk. Jau iepriekš pandēmijas laikā ļoti strauji auga būvniecības izmaksas, un jau tika novēroti pārrāvumi piegādes ķēdēs. Tagad ir būtiski apgrūtināta gandrīz vai jebkādu būvmateriālu iegāde - proti, nav pārlicības par cenām, pieejamību un piegādes termiņiem. Līdz ar to šobrīd var puslīdz normāli veikt mazus (īsa termiņa) darbus, piemēram, biroju izbūvi nomniekiem. Taču lielus, piemēram, ēku būvniecības darbus šobrīd uzsākt nav neiespējams bez salīdzinoši augstu risku uzņemšanas. Tikpat neskaidra ir arī atbilde uz jautājumu, vai šī situācija tuvākajā laikā uzlabosies." (Nekustamo īpašumu uzņēmums)

"Plāni nav mainījušies, iespējams, radusies lielāka piesardzība, izvērtējot izaugsmes iespējas." (Konsultāciju un IKT uzņēmums)

"Ņemot vērā ģeopolitisko situāciju un nākotnes neskaidrību mūsu investīcijas plāni ir optimizēti, fokuss tikai uz atbilstību." (Mazumtirdzniecības un pakalpojumu uzņēmums)

“Daži no jaunajiem attīstības projektiem ir apturēti, jo vienkārši jāagaida būvniecības cenu stabilizācija/materiālu piegāžu ķēžu pārorientācija.” (Nekustamo īpašumu uzņēmums)

2. Kas, kopš kara sākuma un saistībā ar tā sekām, ir būtiskākās problēmas vai jautājumi Jūsu mātes uzņēmuma / vadības komandas plānos saistībā ar investīciju vidi Latvijā?

“Jautājumi skar celtniecības cenas, projektu termiņu izpilde, viss pagarinājies, cenu pieaugums, kas gaidām nozīmē, ka būs jāpalielina cenas iedzīvotājiem un vai iedzīvotāji varēs atļauties? Materiālu pieejamība un cenu līmenis ir lielākie jautājumi. Iespējams iesaldēsīm pāris projektus.” (Nekustamo īpašumu uzņēmums)

“Latvijas drošība un aizsardzības ir centrālais jautājums, tas tiešā veidā var ietekmēt mūsu darbiniekus un uzņēmumu. Jānotiek labai scenāriju/situāciju plānošanai.” (Finanšu un banku pakalpojumu uzņēmums)

“Kopš kara sākuma esam piedzīvojuši būtisku kiberuzbrukumu pieaugumus. Gan mūsu sistēmām, gan mūsu klientu izvietotajām sistēmām mūsu datu centros. Dienas kārtībā jautājumi kā veidot kiber aizsardzību.” (Konsultāciju un IKT uzņēmums)

“Galvenie jautājumi – enerģijas cenas (augstās elektrības un degvielas cenas), pieaugoša inflācija un darbaspēka iztrūkums. Pēc kara sākuma uzņēmuma iekšienē veicām diezgan visaptverošu riska analīzi par iespējamām sekām. Ir skaidrs, ka kara risks ir pieaudzis un varētu arī ilgtermiņā ietekmēt investīciju vidi Latvijā.” (Mazumtirdzniecības un pakalpojumu uzņēmums)

“Vai ir droši, skatoties no biznesa nepārtrauktības virziena? Cik neatkarīga ir Latvijas infrastruktūra (kiber uzbrukuma gadījumā)? Salīdzinot ar to kā Lietuva un Lietuvas Ekonomikas ministrija tiek galā ar nenoteiktību (regulārās tikšanās un informācijas apmaiņa ar investoriem) Latvijai vēl ir lielas iespējas izaugsmei. Talantu piesaiste – mums ir vairāki klienti, kuri ir lūguši pārceļt svarīgāko personālu no Krievijas uz Latviju. Neizsniedzot rezidences atļaujas šiem augsti kvalificētiem cilvēkiem mēs zaudējam labu darbaspēku.” (Konsultāciju un IKT uzņēmums)

“Lielākais jautājums un vienlaikus arī izaicinājums ir kopējā nenoteiktība tirgū – piem. ir vērojamas būtiskas izmaiņas celtniecības, kā arī energoresursu (degviela & gāze) izmaksās. Pie šāda fona, protams, ir lielāks izaicinājums realizēt investīciju projektus jo to izmaksas mainās principā nedēļas laikā, kā arī pastāv nenoteiktība attiecībā pret piegādes termiņiem utml. Papildus augstāk minētajam, protams, mūs dara bažīgus inflācijas pieaugums (kurš gan ir vērojams visa Baltijā).” (Pakalpojumu uzņēmumus)

“Inflācija: Nav skaidrs, kādas sekas šī situācija atstās uz energoresursu un citu produktu cenu izaugsmi, kas ietekmēs arī darbinieku atalgojuma prasības. Tā kā ar bažām gaidām inflācijas sietu pa algām un citām uzņēmuma izmaksām. Sankcijas: Joprojām valda neizpratne par to, ko varam / nevaram darīt šobrīd un nākotnē. Visi ar sankcijām saistītie jautājumi ir neskaidri un sarežģīti, kas būtiski ietekmē mūsu iespējas pieņemt lēmumus par investīcijām. Finansējuma pieejamība: Šobrīd tā nav aktuāla problēma mums, bet redzu iespēju, ka šī situācija Latvijā varētu radīt problēmas finansējuma pieejamības un investīciju piesaistes jautājumos.” (Vairumtirdzniecības un mazumtirdzniecības uzņēmums)

“Mums arvien būtiskākā ir darba spēkā problēmā.” (Konsultāciju un IKT uzņēmums)

“A) Neskaidrības enerģētikas politikā, kas notiks ar elektrības cenām; B) Izejmateriāla saasinājums. (Sakarā ar importa aizliegumu no Baltkrievijas, Baltijā izveidojies deficīts enerģētiskai koksnei. Daudz tiek eksportēts uz Skandināvijas valstīm, kas izraisa cenu kāpumu LV).” (Ražošanas uzņēmums)

“Latvija ir NATO dalībvalsts tādēļ redzam, ka visticamāk tuvākajā laikā notiks svarīga reģionālās drošības stiprināšana ar iespējamiem jaunu militāro klātbūtni Latvijā un citās Baltijas valstīs un iespējamu Somijas un Zviedrijas pievienošanos NATO. Šobrīd redzam paaugstinātu drošību Baltijas valstīs, tas pozitīvi ietekmē investīciju klimatu. Karš ir paātrinājis atjaunojamo energoresursu attīstību, kas atver jaunas investīciju iespējas reģionā. Inflācija vēl joprojām ir problēma, tas nozīmēs lielākas izmaksas un līgumu pārskatīšanu ar mūsu klientiem, lai tie labāk atspoguļotu inflāciju.” (Pakalpojumu uzņēmumus)

"Piegādes, būvniecības materiālu cenu pieaugums, pieaugošā inflācija un algas celtniecības nozarē. Piekluve darbaspēkam viesmīlības nozarē (ierobežo nozares atsākšanu pēc Covid-19 pandēmijas)." (Nekustamo īpašumu uzņēmums)

"Inflācija, enerģijas cenu un vispārējais sadārdzinājums rada uzņēmumā diskusijas un nepieciešamību pārskatīt atalgojuma, izmaksu, u.tml. politiku, padarot Latvijas investīciju vidi mazāk pievilcīgu." (Ražošanas uzņēmums)

"Vai valdībai ir skaidrs rīcības plāns, kā tuvākajā nākotnē nodrošināt enerģētisko neatkarību no Krievijas (gāze, elektrība)?" (Konsultāciju un IKT uzņēmums)

"Darbaspēka trūkums, attīstības projektu izmaksas, piegādes ķēdes problēmas un vispārējais cenu/izmaksu pieauguma neparedzamība." (Vairumtirdzniecības un mazumtirdzniecības uzņēmums)

"Izejvielu, iepakojumu un energoresursu sadārdzinājums un izmaksu pieaugumu temps, kuru nevar atbilstošā ātrumā pārvirzīt uz tirgu, tādejādi rodas būtiski zaudējumi." (Ražošanas uzņēmums)

"Inflācija, izmaksu pieaugums, mēs nevaram prognozēt kā izmaksu un algu inflācija varētu ietekmēt uzņēmējdarbību. Liela daļa mums ir ilgtermiņa projekti. Nenoteiktība ir liela problēma - grūti plānot uz priekšu, kas Latvijai arī pirms visām krīzēm kliboja." (Profesionālu revīzijas un konsultāciju pakalpojumu uzņēmums)

"Paļaujamies uz NATO. Ģeopolitiskā situācija uztrauc. Šobrīd pirkjspēja ir mazāka, inflācija aug - lietas paliek dārgākas un cilvēku pirkjspēja samazinās." (Mazumtirdzniecības un pakalpojumu uzņēmums)

"Kvalificēta darbaspēka piesaiste un esošo darbinieku motivēšana reālo ienākumu samazināšanās situācijā (algu izmaiņas nekompensē ļoti straujo dzīves dārdzības pieaugumu). " (Vairumtirdzniecības un mazumtirdzniecības uzņēmums)

"Lielākā problēma ir enerģijas cenu palielināšanās, īpaši elektrības cenas. Salīdzinot ar citām kaimiņu valstīm Ziemeļos, piemēram, kā Somiju un Zviedriju elektrības, elektrības cenas Latvijā ir daudz augstākas un tas negatīvi ietekmē mūsu konkurētspēju un eksportu. Mums bija jāmaina dažādas piegāžu ķēdes izejmateriāliem, kas ir būtiski palielinājis izmaksas. Dēļ kara mēs paredzam, mēs paredzam augstāku inflāciju un neparedzamību, kas palēninās ekonomisko izaugsmi. Vēl šobrīd pieprasījums ir augsts, bet mēs paredzam, ka tas samazināsies gada otrajā pusē, šis ietekmēs īstermiņa investīcijas. Ēnu ekonomika vairs nav valdības prioritāte un rodas sajūta, ka tā ir pieņemta daļa no ekonomikas - saglabājoties nemainīga, vai pieaugot, kas negatīvi ietekmē investīciju klimatu. " (Ražošanas uzņēmums)

"Kāds ir tiešais un netiešais efekts uz tautsaimniecību - 1) enerģijas atkarības/neatkarības no Krievijas; 2) piegāžu ķēžu izaicinājumiem; 3) inflācijas." (Finanšu un banku pakalpojumu uzņēmums)

"Domāju, ka galvenie jautājumi, ir nodrošināt biznesa nepārtrauktību gadījumā, ja šāds iebrukums kā Ukrainā notiktu Latvijā, t.i. energoresursu pieejamība, interneta drošība un pirmajā vietā- darbinieku drošība un plāni, ko darīt, lai nodrošinātu drošību darbiniekiem." (Konsultāciju un IKT uzņēmums)

"Augstā inflācija, darbaspēka trūkums, "gudra" imigrācijas politika." (Pakalpojumu uzņēmumus)

"Uz drošības situāciju Latvijā skatāties kopumā ar piesardzīgu optimismu, jo galu galā esam NATO. Imigrācija, kaut arī īstermiņā visai Eiropai ir liels izaicinājums, vidējā un ilgtermiņā tai droši vien pat nāktu par labu (visā Eiropā bezdarbs pašlaik ir rekordzemajā līmenī). Liels jautājums paliek enerģētikas politika - īpaši, cik ātri Eiropa spēs aizvietot no Krievijas šobrīd importētos energoresursus. Visi zinām, cik būtiski celsies energoresursu cenas. Šeit gan jāsaprot, ka mūsu objekti no tā cietīs salīdzinoši mazāk. Mūsu objekti ir pārsvarā jauni un ar ļoti augstiem energoefektivitātes rādītājiem, un visticamāk kļūs vēl pievilcīgāki klientiem. Šis drīzāk jautājums, cik stipri dēļ tā sabremzēsies ekonomiskā izaugsme; pašreizējās prognozes gan ir salīdzinoši optimistiskas." (Nekustamo īpašumu uzņēmums)

"Sankcijas un to piemērošana." (Pakalpojumu uzņēmumus)

"Liela problēma šobrīd ir sankciju piemērošanas kārtība un tās ietekme uz juridiski atbilstīgu biznesu. Nepieciešama skaidrāka sankciju jautājumu komunikāciju no valsts pārvaldes, tāpat sankciju ieviešanas kritiskās koordinēšanas dēļ nav arīdzan neviena centralizēta spēlētāja ar ko risināt dažādus jautājumus. Tāpat vēl joprojām saskaramies ar neformālas komunikācijas riskiem un konkurences kropļošanu. Kopumā vēl joprojām var just absolūti necaurspīdīgu noteikumu piemērošanu, to redīgējot un piemērojot atkarībā no spēlētāja, kas būtiski apgrūtina mūsu spēju mātes uzņēmumam pamatot mūsu attīstību šajā reģionā, esošās situācijas ietvaros." (Mazumtirdzniecības un pakalpojumu uzņēmums)

"Vislielākie jautājumi saistīti ar celtniecības materiālu pieejamību/cenām, kā arī nekontrolēto inflāciju. Šobrīd viss ir par 100% uzlikts uz uzņēmēju pleciem un atbalstītas tiks tikai sociāli neaizsargātās iedzīvotāju grupas (cerams). Tai pašā laikā piem., Polija ir samazinājusi nodokļus, t.sk. kas skar uzņēmējdarbību, tādejādi uzlabojot poļu uzņēmumu konkurētspēju." (Nekustamo īpašumu uzņēmums)

3. Kas Jūsaprāt, ņemot vērā pašreizējo situāciju Latvijā un pasaulē, būtu jāvirza kā galvenās nākamās Latvijas Saeimas un valdības prioritātes?

Investoru atbildes atsaucoties uz nākamās Saeimas un valdības prioritātēm pārliecinoši min enerģētiskās neatkarības nodrošināšanu, koncentrējoties uz atjaunojamo energoresursu attīstību un zaļās ekonomikas transformāciju. Vairāk par 60% no respondentiem uzsvēra tieši enerģētisko neatkarību kā galveno prioritāti. Kā nākamais nozīmīgais jautājums ir valsts aizsardzība, tam tuvu seko darba spēka problēmjautājumi saistībā ar pieejamību un prasmēm. Investori kā nozīmīgu jautājumu uzskata arī publiskā sektorā reorganizācijas nepieciešamību, lai valsts pārvalde var veiksmīgi tikt gala ar izaicinājumiem, kas sagaidāmi Latvijai.

“Enerģijas neatkarība, koncentrēšanās uz atjaunojamo enerģijas resursu attīstību, Latvijas drošība.” (Finanšu un banku pakalpojumu uzņēmums)

“Jāskatās un enerģētikas sektora konkurētspēju, tuvākajos gados tas radīs milzīgas problēmas, nepieciešams stabilizēt ekonomiku, gada beigās būs problēmas gan iedzīvotājiem, gan uzņēmējiem samaksāt rēķinus. Stabilitāte un paredzamība ir svarīgāka. Iespējams nepieciešams samazināt PVN uz 3 gadiem vai 5 gadiem jauniem nekustamiem īpašumiem, palīdzība, kas veicinātu iespēju iegādāties īpašumus. Tomēr stabilitāte ir top jautājums.” (Nekustamo īpašumu uzņēmums)

“Noteikti enerģijas neatkarība, un teritoriālā aizsardzība.” (Konsultāciju un IKT uzņēmums)

“Enerģijas drošība un pieejamība, tikt galā ar darbaspēka iztrūkumiem (stipri imigrācijas likumi).” (Mazumtirdzniecības un pakalpojumu uzņēmums)

“Būtu nepieciešams noteikt zaļo transformāciju kontekstā ar ES Zaļā kursa priekšlikumiem par visas valdības prioritāti, veidojot pārresoru zaļās transformācijas jautājumu pārvaldību ārpus esošo resoru ministrijām un pakļautu ministru prezidentam. Pārresoru pārvaldība ir nepieciešama, lai nodrošinātu balansu ar sociālo komponenti, kas būs liels izaicinājums nākamo gadu laikā – pārtikas un energoresursu cenas.” (Mazumtirdzniecības un pakalpojumu uzņēmums)

“Prioritāšu noteikšana ir bijis īpašs izaicinājums praktiski visām Latvijas Republikas valdībām – vai nu to nav vispār vai arī to skaits ir pārāk liels (kad prioritāras ir visas nozares). Ja salīdzinām Baltijas Valstis ir skaidri redzams, ka LT un EE C19 pandēmijas laiku ir izmantojuši veiksmīgāk t.i. šo valstu ekonomika ir atguvusies straujāk un veiksmīgāk atstājot Latviju godpilnajā trešajā vietā. LT ir likusi uzsvāru uz FinTech segmenta attīstību un uzrunāšanu, EE jau vēsturiski ir attīstījusi inovācijas un IT segmentu, savukārt LV definētā prioritāte – “transports” nav attaisnojusi uz sevi liktās cerības.. ģeopolitiskās situācijas dēļ novārtā palikušas gan LV ostu infrastruktūra, gan dzelzceļa attīstība utt. Ko darīt tālāk? Es domāju, ka mums / valdībai vajadzētu vēlreiz mēģināt definēt savas prioritātes t.i. kuras būs tās nozares kuras mēs varam attīstīt izmantojot sev pieejamos resursus... kā arī, ja mēs nespējam šādas nozares nodefinēt tad, varbūt, ir vērts atkāroti runāt un veikt reformas Valsts pārvaldē – samazinot ministriju skaitu, samazinot ierēdņu skaitu, nododot konkrētas nozares privāto uzņēmumu pārraudzībā. Mums ir jāspēj izveidot stratēģiskus mērķus un pārliecināties ka tie netiek mainīti uzreiz pēc nākamajām vēlēšanām.” (Pakalpojumu uzņēmums)

“Enerģētiskā neatkarība: Valstij ir jādomā un aktīvi jāinvestē infrastruktūrā / iespējas, kas ļautu pilnībā atteikties no Krievijas gāzes resursiem. Latvijas sabiedrības polarizācijas mazināšana: Šī situācija ir vēl vairāk padziļinājusi plaisu starp latviski un krieviski runājošajiem Latvijas pilsoņiem. Šim ir jāpievērš īpaša uzmanība un jāstrādā pie situācijas uzlabošanas.” (Vairumtirdzniecības un mazumtirdzniecības uzņēmums)

“ESG visās tā izpausmēs, ilgtspējīgo projektu finansēšanas atbalsts. 2) Valsts aizsardzības turpmāka stiprināšana, tai skaitā aizsardzībai nepieciešamā aprīkojuma ražošanas attīstība iekšzemē sadarbībā ar Latvijas stratēģiskās partnerības valstu uzņēmumiem. 3) Energoresursu terminālu būvniecība Latvijā un atjaunojamo energoresursu projektu veicināšana, īpaši saules enerģijas projekti, vēja parki, u.tml.” (Profesionālu revīzijas un konsultāciju pakalpojumu uzņēmums)

“Drošībā, Inflācijas mazināšanā, Energoresursu alternatīvas, pietiekošs darbaspēks biznesa attīstībai.” (Konsultāciju un IKT uzņēmums)

"1) Ir nepieciešams iespējas robežās saglabāt stabilitāti investīciju videi Latvijā, daudzi ārvalstu kolēģi ir uzdevuši jautājumu vai daudzi ārvalstu investori jau pārdod uzņēmumus un iet prom. No esošo investoru puses, nemaz nerunājot ar jauniem projektiem, pat ja darījumi nav pilnībā apstādināti, interesentu loks ir samazinājies, krietni sarucis. Ir pat tādi, kuri baidās uz Latviju ceļot, ir pat tādi kuriem korporatīvi ir aizliegts braukt uz Latviju. Jānotur pozitīvais tēls, ir vai nav objektīvi militārie draudi, uztvere ir ļoti mainījusies. Ģeogrāfiski izvēle sāk krist par labu reģioniem prom no Krievijas. 2) Turpināt cīnīties par konkurējošajām priekšrocībām Latvijai, darba spēka un enerģētikas cenu iespaidā, maksājuma bāze kļūst pārāk liela, Latvija kļūst nekonkurētspējīga ejot uz priekšu. Rekomendācija valdībai būtu vairāk cīnīties par to lai tie faktori nepaliek vēl sliktāki. Jāveicina konkurētspēja. 3) Viss, kas bija aktuāls pirms tam vēl joprojām ir aktuāls." (Profesionālu revīzijas un konsultāciju pakalpojumu uzņēmums)

"Enerģētikā pietiekamība par saprātīgu cenu. Aizsargāt savu iekšējo tirgu, varbūt piebremzēt enerģētiskās koksnes eksportu, tādējādi nodrošinot izejmateriāla pietiekamību pašvaldībām biomasu katliem. Kas savukārt nodrošinās saprātīgu siltuma cenu iedzīvotājiem. Tagad ir pierādījies, ka vietējā biomasā ir lētākais enerģijas resurss." (Ražošanas uzņēmums)

"Jādemonstrē Latvijas drošība - jāizskauž dažādi politiskie riski. Jādemonstrē politiskā stabilitāte, uzticamība un lēmumu pārmantojamība. Investīciju piesaistei ir jānodrošina ātri lēmumi un atbalsts ražošanas infrastruktūru izveidē - saprotams, ka bieži tas ir attiecīgo pašvaldību jautājums, tomēr jābūt arī valsts politikai - nav iespējams uzbūvēt nopietnu ražotni bez atbilstošas transporta infrastruktūras, elektrības pieslēguma, ūdensvada un kanalizācijas. Ir praktiski neiespējami piesaistīt investīcijas valstī ar augstu inflāciju un neprognozējamām resursu izmaksām." (Ražošanas uzņēmums)

"Enerģijas neatkarība un drošības stiprināšana (ts. k. arī sociālā drošība)." (Pakalpojumu uzņēmums)

"Enerģijas neatkarība. Ārpolitikas veidošana, kas paredz aktīvu iesaisti ES un aizsardzības plānu un stratēģijas savietojamība ar NATO. Proaktīva pieeja, lai iesaistītu modernas metodes un rīkus, lai integrētu esošo sabiedrību un bēgļus no Ukrainas. Kad integrācijas plāns ir gatavs, vajadzētu izskatīt iespēju atļaut ieceļot Krievijas pilsoņiem. Reformas veselības nozarē. Reformas izglītības nozarē. ES Zaļā kursa ieviešana Latvijā." (Profesionālu revīzijas un konsultāciju pakalpojumu uzņēmums)

"Kontrolēt inflācijas pieaugumu. Atvērt darba tirgu būvniecības un viesmīlības (pakalpojumu) tirgū. Atbalstīt Ukrainā skartās nozares, lai palīdzētu tām pārcelties uz Latviju vai atrastu jaunus tirgus." (Nekustamo īpašumu uzņēmums)

"1) Enerģētikas likuma un elektroenerģijas tirgus likuma pārskatīšanu. A) Fundamentāli mazinot valsts lomu enerģētikas tirgū un decentralizējot sistēmu. B) Ievērojami trūkst profesionālās kapacitātes valsts pārvaldē šajā jautājumā - tās būtībā nav. C) Valsts pārvaldes izšķiršanās, vai enerģētika tiek skatīta kā komerciāla nozare vai valsts drošības jautājums. Ja pēdējais, tad tam ir jāseko atbilstoši rīcībai investīcijās, vides sakārtošanā, u.c. no pārvaldes puses. 2) Nacionālās industriālās politikas fundamentāla pārskatīšana, resursu mērogojamam palielinājumam inovatīvās un augstas pievienotās vērtības nozarēs, pretstatā mežniecībai un lauksaimniecībai. 3) Valsts pārvaldes reorganizācija - gan ieceļot atsevišķu jautājumu ministrus (i.e. zaļais kurss, digitalizācija), gan ievērojami samazinot to skaitu un kāpinot profesionalitāti. Koordinācijas jautājums ir fundamentāla problēma - un ar esošo situāciju tas tikai palielināsies." (Mazumtirdzniecības un pakalpojumu uzņēmums)

"Konkurētspēja reģionā. Pēdējos mēnešos notiek vēl nepieredzētas izmaiņas globālās piegādes ķēdēs. Īstermiņā ir radīts haoss, bet situācijai normalizējoties ar laiku, vairums valsts Eiropā atradīsies dažādos, jaunajos sākuma punktos. Ja būsīm sliktākās pozīcijās salīdzinot ar tuvējiem kaimiņiem, tas atstās būtiskas ilgtermiņa ekonomiskās un sociālās sekas." (Ražošanas uzņēmums)

"1) Biznesa attīstību un investīciju atbalstoša nodokļu politika, kur uzņēmējiem tiktu piedāvāti nodokļu atvieglojumi. 2) Energoefektivitātes paaugstināšana valstī ar Valsts atbalstu un neatkarīgas energoresursu infrastruktūras attīstība. 3) Valsts Drošība. 4) Demogrāfijas situācijas uzlabošana." (Mazumtirdzniecības un pakalpojumu uzņēmums)

"1) Enerģētiskās neatkarības palielināšana, būtisks atbalsta palielinājums atjaunojamās enerģijas ražošanai; 2) Informatīvās telpas stiprināšana, kā arī daudz mērķtiecīgāks darbs ar sabiedrības krievvalodīgo daļu (šis iespējams vairāk Rīgas pašvaldības līmenī), lai tā vairāk tiktu uzrunāta, informēta un iekļauta; 3) Lai arī Covid19 pandēmija šķiet pārvarēta, tā skaidri nodemonstrēja to, cik ļoti nepieciešams palielināt veselības nozares kapacitāti un finansējumu." (Ražošanas uzņēmums)

"Enerģētiskās atkarības no Krievijas gāzes novēršana. Darbs pie alternatīvo enerģijas avotu investīciju veicināšanas. Aizsardzības izdevumu palielināšana un jēgpilna izlietošana, aizsardzības spēju stiprināšanai." (Mazumtirdzniecības un pakalpojumu uzņēmums)

"1) Enerģētiskā neatkarība: sašķidrinātās gāzes terminālis, saules un vēja enerģijas sektora attīstība Latvijā; Latvijas ekonomikas konkurētspēja, tajā skaitā, Baltijas reģionā; 2) Ekonomiskā izaugsme; 3) Ziņu raidījumi utml. krievvalodīgajai kopienai krievu valodā, lai ir viena informācijas telpa un mazāk vietas Krievijas propagandai; 4) Izglītības kvalitāte; 5) Veselības aprūpes kvalitāte." (Finanšu un banku pakalpojumu uzņēmums)

"Aizsardzības jomai jābūt vēl ar augstāku prioritāti. Kā arī vēl vairāk ārvalstu investoriem jāskaidro kādus pasākumus aizsardzībai veicam/būtiskākās atšķirības starp Ukrainu/Baltiju. Ņemot vērā notikumus Ukrainā, pieņemu, ka daudzi pieņem, ka Baltijā un LV var būt tik pat nestabila situācija." (Konsultāciju un IKT uzņēmums)

"Savu iedzīvotāju un biznesa atbalsts, Latvijas iedzīvotāju labklājības pieaugums, jākoncentrējas uz ekonomiskajiem jautājumiem - kā saglabāt konkurētspēju Baltijas mērogā, iespējams pat īslaicīgi samazinot nodokļu likmes, lai sekmētu uzņēmējdarbību, kā piemēram Vācija PVN no 19 uz 16% Covid-19 laikā. Pie tam ja preču un pakalpojumu cenas aug, tad pat ar mazāku likmi var sasniegt tos pašus Budžeta ieņēmumus. Laikā kad aktīvi jānodarbojas ar ekonomiska rakstura jautājumiem, visu valdības dienas kārtību ilgstoši aizņem politiski jautājumi. Diemžēl nevienu no valdības neinteresē, kā Latviju nodrošināt ar gāzi, elektrību utt. Tikai tagad sāk meklēt risinājumus vēja parku attīstības birokrātiskā sloga samazināšanai, bet iespējams šis process apsīks sakarā ar Vitenberga demisijas pieprasījumu. Rīgas Teritorijas Attīstības plāns līdz 2030.gadam ir apturēts VARAM! Kas investēs Rīgai, kurai nav normāls RTIAN?" (Nekustamo īpašumu uzņēmums)

"1) Enerģētiskā neatkarība kas iet kopā ar zaļo kursu un konstantu enerģijas piegādi ir top prioritāte, jādombā ne tikai kā piegādāt enerģiju, bet arī par pasākumiem, kas veicina enerģijas patēriņa samazināšanu, gan fiziskām gan juridiskām personām. Mums ir pilnīgi citi vilcējspēki šobrīd, konkrētai politikai ir jābūt kā pienākumam, nedod iedzīvotājam izvēli turpināt dzīvot veidā, kas nepalīdz valstij sasniegt zaļos mērķus. 2) Viss kas saistīts ar cilvēkkapitālu, sākot no sabiedrības integrācijas, ģeopolitika mums parādīja cik neeksistējoši ir mūsu integrācijas procesi. Arī uzsverot izglītības pielāgošanu visos līmeņos atbilstoši mūsdienīgām prasībām. 3) Nodokļu sistēmas pielāgošana zaļā kursa prasībām. Aktivitātes, kas nav ilgtspējīgas nepieciešams aplikt ar papildus nodokli." (Profesionālu revīzijas un konsultāciju pakalpojumu uzņēmums)

"Enerģētiskā neatkarība, enerģijas cenas (vai būs gāze, kā ietekmēs mājsaimniecības un ražotājus, kas notiks ar cenām?). Problēmas nemazinās - vajag uzlabot to kā strādā ierēdņi, publiskā sektora transformācijai ir jānotiek uzreiz. Darba spēka pieejamības problemātika un politiķu iekšējās spēles un kultūra

- milzīgas problēmas dēļ kurām cieš iedzīvotāji un ekonomika." (Mazumtirdzniecības un pakalpojumu uzņēmums)

"Enerģētiskā neatkarība un aizsardzība" (Pakalpojumu uzņēmums)

"A) Valsts drošība un tālāk integrācija NATO. B) Valsts iedzīvotāju, kuru dzimtā valoda nav latviešu, integrācija un lojalitātes stiprināšana. Īpaši svarīgi nodrošināt adekvātas, saistošas un objektīvas informācijas pieejamību. C) Energoapgādes drošība un sadarbība Baltijas reģiona līmenī. D) Maznodrošināto iedzīvotāju sociālā aizsardzība ņemot vērā straujo pārtikas un energoresursu izmaksu pieaugumu." (Vairumtirdzniecības un mazumtirdzniecības uzņēmums)

"Enerģijas neatkarība - vairāk jāatbalsta atjaunojamo enerģijas resursu attīstība, vēljojam ir daudz birokrātiski šķēršļi, lai investori varētu veidot atjaunojamus enerģijas resursus.

Ierobežot elektrības cenu pieaugumu. Koncentrēties uz stabilas valdības veidošanu, bieža ministru maiņa nerada labu signālu investoriem. Atkal atjaunot cīņu pret ēnu ekonomiku. Atdzīvināt Nacionālo Enerģētikas un Klimata padomi - tai ir jāspēj pielāgoties." (Ražošanas uzņēmums)

"1) Enerģētiskā neatkarība un ne pārrāvums, 2) cilvēkresursi; 3) varas efektivitāte un starpnozaru/dimensiju efektīva koordinēšana." (Finanšu un banku pakalpojumu uzņēmums)

"1) Konkrēti plāni ar budžetu, ieviešanas plānu un stratēģiju energoresursu neatkarības nodrošināšanai. Man liekas, ka diezgan smieklīgi ir, ka pēdējos gados lielākais sasniegums ir Altum atbalsts, kur patiesībā augstākā summa ir 4 tūkstoši eiro, turklāt ar tādiem nosacījumiem ka vispār- kam tas domāts. Atbalsts uzņēmumiem- vispār nav. 4 tūkstoši elektroauto iegādei, bet infrastruktūra vispār nekāda. Gāzes termināļa izbūve- tiešām? Vai tiešām nevar darboties kopā ar Igauniju ar mazajām atomstacijām vai atkal ir kāda interese par ostu? 2) Sakārtot transporta infrastruktūru un saukt pie atbildības un atstādināt tos, kas pieņēma Rail Baltic izveidot uz pilnīgi jaunas infrastruktūras bāzes- un te es nedomāju sliedes, bet visu pārējo- elektrolīnijas, stacijas, izbūvi utt. Bet protams- ir jau pa vēlu. 3) Noteikt stratēģiski prioritārās nozares un praktiski ieviest risinājumus kā nodrošināt darbinieku kvalifikāciju, par kvalifikāciju, izglītību utt. Diemžēl augstskolu reforma nestrādā- viss ir vēl neskaidrāk un nekonkrētāk kā bija. Turklāt valsts nespēj nodrošināt pa tiešām speciālistus nozarēm- inženierus, tehniķus, energospeciālistus." (Konsultāciju un IKT uzņēmums)

"Uzlābot uzņēmējdarbības vidi Latvijā. Veicināt investīcijām draudzīgu vidi, piesaistīt jaunus investorus, kas nodrošinātu jaunas, konkurētspējīgas darbavietas.

Attīstīt infrastruktūru visā Latvijas teritorijā. Rast risinājumus patreizējās ģeopolitiskās krīzes dēļ aktuālajiem jautājumiem (enerģētika u.c.).” (Ražošanas uzņēmums)

“Vairāki kandidāti uz darba vietām pārtrauca rekrūtēšanas process un arī vairāki atteicās tikt relocēti uz Latviju (lauza līgumus). Vietējie kandidāti negrib mainīt darbus (nestabils, neziņas laiks). Cilvēk kapitālā stratēģija – daļa no tās nav iespējama bez talanta piesaistes, tad tagad nāk papildus uzdevums, par to ko nepieciešams komunicēt uz āru valstij – par to cik droši šeit ir un cik labi šeit ir atrasties.” (Konsultāciju un IKT uzņēmums)

“Valsts drošība, enerģētiskā neatkarība, labojot iepriekšējo valdību lēmumu kļūdas (50% elektrības ražošana ar Krievijas gāzes palīdzību), sadarbība ar starptautiskajām organizācijām.” (Pakalpojumu uzņēmums)

“Valdībai ir jāstrādā pie migrācijas politikas, ir jāpilnveido procesi ar mērķi atvieglot un motivēt kvalificēta darba spēka ienākšanu darba tirgū.” (Konsultāciju un IKT uzņēmums)

“Mūsu ieskatā, (vismaz) trīs lietas. 1) Krievijas energoresursu aizvietošana ar tādām alternatīvām piegādēm, kuras mūsu sabiedrība var atļauties (subsidējot, ja nepieciešams), un kuras ideālā gadījumā būtu arī “zaļākās”. 2) NATO klātbūtnes stiprināšana Latvijā, t.sk., piemēram, lielāks kontingents, pretgaisa aizsardzība, jūras spēku pastiprināšana utt. 3) Sasāpējušos integrācijas jautājumu risināšana, virzoties kopā uz saliedētāku, atvērtāku, iekļaujošāku sabiedrību - tādu, kur jebkuras etniskās izcelsmes Latvijas iedzīvotājs ar lepnumu sauktu sevi par latvieti valstiskās piederības nozīmē.” (Nekustamo īpašumu uzņēmums)

“Valsts drošība, informācijas tehnoloģiju drošība, medijpratība, izglītības sistēmas reformas pabeigšana un stiprināšana.” (Konsultāciju un IKT uzņēmums)

Ārvalstu investoru padome Latvijā (FICIL) ir nevalstiska organizācija, kurā apvienojušies lielākie ārvalstu uzņēmumi Latvijā, kā arī ārvalstu tirdzniecības kameras un Rīgas Ekonomikas augstskola.

FICIL aktīvi meklē un iesaka risinājumus, lai sadarbībā ar Latvijas valdību uzlabotu un attīstītu uzņēmējdarbības un investīcijas vidi valstī.

Pilns FICIL Investīciju vides indeksa ziņojums pieejams:

www.ficil.lv

